

Prvi slovenistični dan v Trstu s poudarkom »na novem in starem v poljedelski terminologiji v slovenskih narečjih« ali morda začetek načrtnejšega zbiranja narečnega besedja

Vera Smole

Raziskava poljedelske in vinogradniške terminologije v slovenski Istri ter ugotavljanje interference teh govorov s sosednjimi romanskimi je bil predmet doktorske disertacije Rade Cossutta¹ in verjetno tisti vzgib, ki je porodil idejo o organiziranju okrogle mize oziroma pogovoru na to temo 7. maja 1998 na Visoki šoli modernih jezikov za prevajalce in tolmače v Trstu. Na pobudo prof. dr. Franca Crevatina, italijanskega dialektologa in antropologa, je srečanje ob pomoči Marije Pirjevec organizirala dr. Rada Cossutta. Zbrali smo se predstavniki pedagoških oziroma raziskovalnih ustanov iz Pulja (Goran Filipi), Trsta (Marija Pirjevec, Rada Cossutta, Franco Crevatin, Roberto Dapit),² Vidma (Liliana Spinozzi), Celovca (Herta Maurer-Lausegger), Gradca (Ludwig Karničar), Maribora (Zinka Zorko) in Ljubljane (Vera Smole, Peter Weiss).

Prvi del dopoldneva je bil namenjen predstavitvi treh slovenističnih del. Po uvodnih besedah Marije Pirjevec je Rada Cossutta predstavila delo Roberta Dapita *Aspetti di cultura resiana nei nomi di luogo*, Marija Pirjevec Mirana Košute *Krpanova sol* in Franco Crevatin *Narečni slovar Sv. Antona pri Kopru* Dušana Jakomina.³ O svojih delih so na kratko spregovorili tudi sami avtorji.

Preostali del dopoldneva in celotno popoldne je bilo namenjeno okrogli mizi z naslovom Poljedelska terminologija v slovenskih narečjih: staro in novo. Po mojem mnenju pa je bil to pravi simpozij, saj so avtorji predstavili svoje konkretne raziskave na to temo. Skupna ugotovitev vseh raziskovalcev je bilo dejstvo, da z moderniziranim načinom obdelave plodne zemlje iz narečij pospešeno izginjajo s tradicionalnim načinom obdelave povezana poimenovanja za orodja, pripomočke, opravila, določene rastline (npr. plevele), vremenske pojave in drugo ter da je to nujno popisati še za časa generacije, ki se je s tradicionalnim načinom kmetijstva še aktivno ukvarjala. Tako je Zinka Zorko v referatu *Poljedelska terminologija v prekmurskem narečju*, dopolnjenim s krajšim filmom, predstavila ta del besedja v govoru Bakovec pri Murški Soboti. Poudarila je pomen videodokumentacije za sedanji mladi rod in seveda za vse bodoče, saj je na ta način možno predmetni svet predstaviti veliko natančneje in

¹ Rada Cossutta, *Poljedelska in vinogradniška terminologija v govorih slovenske Istre*. Doktorska disertacija. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1993, I. del 1–575 str., II. del 576–781. Mentor: akad. red. prof. dr. Tine Logar, somentorica: izr. prof. dr. Alenka Šivic-Dular.

² Udeleženci so navedeni po vrstnem redu nastopanja.

nazorneje kot s samo pisano besedo. Da so se na Pedagoški fakulteti v Mariboru tega lotili sistematično na vsem panonskem in štajerskem področju, je še toliko bolj razveseljivo. – Veliko zanimivih ugotovitev je v referatu *Izolekse v poljedelski terminologiji slovenskih koroških narečij* podal Ludwig Karničar. Ena temeljnih je ta, da se izolekse ne ujemajo z glasovnimi izoglosami in v večji meri odražajo kulturno povezanost posameznih področij; da so splošna poimenovanja ponavadi slovenska, sestavni deli pa pogosto prevzeti iz nemščine; da so koroška narečja kot obrobna ohranila precej slovanskih arhaizmov tudi v besedju. – Herta Maurer-Lausegger je svoj referat *Staro in novo v poljedelski terminologiji na primeru slovenskega rožanskega narečja* oblikovala na podlagi primerjave zapisov tega besedja v Šašljevem rokopisnem slovarju *Rožanski narečni besednjak* iz leta 1857 (gradivo zbirano od 1810 dalje) in v sodobnih govorih. Ugotovitev, da je novejša poljedelska terminologija večinoma prevzeta, čeprav oblikoslovno še prilagojena fleksiji rožanskih govorov, da pa je starejša (zapisana pri Šašlju), izredno bogata, nakazuje nujnost ali morda že napoved komentirane izdaje tega bogatega narečnega slovarja. – Goran Filipi je predstavil poljedelsko terminologijo v govoru Dekanov pri Koprju, Liliana Spinozzi pa povezovalne morfosemantične procese v slovenskem nadiškem narečju in v sosednjih romanskih govorih. – Poljedelsko terminologijo po gradivu za Slovenski lingvistični atlas (SLA), omejeno na poimenovanja za plug in njegove sestavne dele lemež, črtalo in ročice, je s pomočjo štirih leksičnih kart predstavila Vera Smole. – Rada Cossutta je naredila primerjavo vinogradniške terminologije v Istri in na Krasu in ugotovila, da je besedje tu na stičišču slovanskega in romanskega sveta z vidnim vplivom germanskega. Romanskih izposojenk je neprimerno več v Istri, na Krasu je izrazje pretežno slovensko z nekaj romanskih in germanskih izposojenk. – Roberto Dapit nas je seznanil s temeljnimi ugotovitvami raziskave do sedaj manj raziskanega govora Učje v Reziji, z jezikovno in kulturno povezanostjo te vasi s sosednjima Srpenico in Žago v Soški dolini, predstavil pa je tudi v Učji še živo zagovarjanje proti kačjemu strupu oz. obrazce zanj. – O narečnem slovaropisju nasplošno ter o poljedelski terminologiji v svojem *Slovarju govorov Zadrečke doline*, katerega poskusni snopič je pravkar izšel,⁴ v celoti pa je v pripravi, je spregovoril Peter Weiss.

Po diskusiji, ki je sicer sledila vsakemu tretjemu referatu, je za zaključek spregovoril idejni pobudnik tega srečanja, Franco Crevatin, in nas povabil na pogovor oziroma dogovor o nadaljnjem sodelovanju, ki je sledil naslednji dan. Zbiranje narečnega besedja naj bi pomagalo najti natančnejši odgovor tudi o naseljevanju širšega področja severnega Jadrana, v Istri in Furlaniji. Upati je, da se bo uresničila tudi misel o izidu zbornika prispevkov s tega srečanja. Tako poimenovana »srečanja alpsko-jadranskih dialektologov« pa naj bi bila v prihodnosti stalna.

Razšli smo se v prepričanju, da so taka srečanja dialektologom nujno potrebna, saj le z dobro organizacijo raziskovanja lahko pokrijemo celoten, sicer majhen, vendar bogato razčlenjen slovenski jezikovni prostor.

³ Referat F. Crevatina in L. Spinozzi je bil v italijanščini, žal brez prevoda v slovenščino, medtem ko so referate v slovenščini študentje fakultete – gostiteljice sinhrono prevajali v italijanščino.

⁴ Peter Weiss, *Slovar govorov Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami*, Poskusni zvezek A-H, Ljubljana : Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC, 1998, 268 str.